

# **"עסקה רעה" – על גבולות הפשרה במשא ומתן הבינלאומי עם איראן**

**יואל גוז'נסקי**

אִי-היכולת להביא את איראן לעצור את תכניתה הגרעינית עלולה להביא, אולי כבר הביאה, את ארצות הברית להשלמה, שלא מרצון, עם השארת יכולת העשרת אורניום בשטחה. מאמר זה מבקש להתחקות אחר גבולות הפשרה האפשריים במשא ומתן עם איראן וכן אחר ההיתכנות והמשמעויות של פשרה אפשרית זו. החדשות הרעות מבחינתה של ישראל: עם פשרה או בלעדיה, אפשר כבר היום להגדיר את איראן "מדינת סף" גרעינית או כזו המצויה סמוך לו. במרכז "דוקטרינת אובמה" נמצאת נכונותו להידבר עם מדינות סוררות. מאפייניה הבולטים עד כה בהקשר האיראני הם הצנעת האופציה הצבאית (אם כי לא ביטולה המוחלט) וויתור על השעיית העשרת האורניום כתנאי לפתיחת השיחות בין המדינות. נראה כי הממשל גם אינו מעוניין להתחיל במהלך של הידוק הסנקציות באופן משמעותי, לפחות לפני מיצוי השיחות עם איראן. ככלל, אובמה איננו רוצה להצטייר כמי שמבקש "אליבי" להחרפת הלחצים על איראן – יוקרתו האישית עומדת למבחן, וממשלו יעשה כל מאמץ כדי להקנות למהלך דימוי של הצלחה, גם אם הוא יצטרך לשחוק עוד "קו אדום" לשם כך.

## **עמדתה של ארצות הברית**

ממשל בוש התעקש כי על איראן לחדול מהעשרת אורניום, ואף חתר להעביר סדרה של החלטות במועצת הביטחון של האו"ם, הדורשות מאיראן: "להשעות באופן מלא וממושך" (full and Sustained Suspension) את כל הפעולות הקשורות להעשרה. למרבה הצער, מאמץ הממשל לא נשא פרי, ואיראן לא זו בלבד שלא חדלה, אלא שהיא אף הרחיבה ושכללה את יכולתה להעשיר אורניום. נכון לסוף אוגוסט 2009 איראן התקינה כבר יותר מ־8,000 צנטריפוגות במתקן העשרה

יואל גוז'נסקי הוא חוקר במכון למחקרי ביטחון לאומי

בנתנז (מחציתן מעשירות בפועל), והיא צברה מעל טונה וחצי של אורניום ברמת העשרה נמוכה (LEU).<sup>1</sup>

ההתבטאות של מזכירת המדינה של ארצות הברית, קלינטון, כי ארצות הברית תהיה מוכנה לספק "מטריית הגנה" לבעלות בריתה במזרח התיכון מפני איום איראני (במשתמע גרעיני) נשמעה לכמה בכירים ישראלים כהשלמה עם הסטטוס הגרעיני שאיראן הגיעה אליו; ואכן, מהתבטאויותיהם של בכירי הממשל האמריקאי כמו גם מרוח ההסכם הנידון בימים אלו, עולה כי הממשל האמריקאי עשוי לאשר לאיראן, בתנאים מסוימים, לשמר את היכולת הגרעינית שברשותה.<sup>2</sup>

ייתכן שעמדה זו מבוססת על ההערכה של ארצות הברית כי אין בכוחה של הקהילה הבינלאומית לשלול מאיראן יכולת שכבר נמצאת ברשותה, ויש לעצור אותה כעת, או לכל הפחות לדחות ככל האפשר את התקדמותה לעבר יכולת גרעינית צבאית. ברוח זו התבטאה מזכירת המדינה גם בסנאט: "מטרת הממשל בדיאלוג עם איראן תהיה למנוע ממנה הגעה ליכולת ייצור של נשק גרעיני" (Nuclear Weapons Capability), ללא שהיא מתייחסת ליכולת העשרת האורניום שבידה.<sup>3</sup>

בהצהרה זו, כמו בהצהרות דומות שהושמעו לאחרונה, יש הבחנה בין שימור יכולת העשרת האורניום באיראן, שנראית כ-Fait Accompli, ובין פיתוח המכלול הצבאי של תכנית הגרעין, שנשאר כ"קו אדום". הנשיא אובמה הצהיר בנאומו ב-4 ביוני 2009 בקהיר כי הוא "מוכן לפתוח עם איראן במשא ומתן ללא תנאים מוקדמים וכי לאיראן יש זכות לאנרגיה גרעינית אזרחית".<sup>4</sup> ייתכן שמטרת דברים אלו הייתה לאותת לאיראן שבמצב הסיום של המגעים תהיה ארצות הברית מוכנה להותיר בשטחה יכולת להפעיל מעגל דלק גרעיני. את הדברים הברורים ביותר השמיע יושב ראש המטות המשולבים של ארצות הברית, האדמירל מולן, כאשר במענה לשאלה אודות האפשרות ש"הסדר עם איראן יכלול מעגל דלק גרעיני בשטחה בדומה למודל היפני", השיב: "זו בהחלט אפשרות, ההידברות עם איראן נועדה למנוע ממנה לייצר נשק גרעיני".<sup>5</sup>

## עמדתה של איראן

ככלל, ההנהגה האיראנית איננה מעוניינת במערכת יחסים ידידותית עם ארצות הברית משום שקרבה כזו עלולה להיות עבור משטר האייתולות מעין "חיבוק דוב", וערעור אחד מעמודי התווך האידיאולוגיים של המשטר. למרות היתרונות הרבים הגלומים בנורמליזציה של היחסים עם וושינגטון, היא כרוכה במחיר פוליטי גבוה עבור איראן. היחסים המשבריים עם ארצות הברית מאפשרים לטהרן לתלות את האשם במצוקה הכלכלית בסנקציות הבינלאומיות, ולהלל את ההצלחה הטכנולוגית, בפרט בתחום הגרעין, כסמל להתנגדות למערב. לראיה, איראן לא

הגמישה עד כה את עמדתה הבסיסית: זכותה להעשיר אורניום בשטחה. בראייתה, את זה אמור המשא ומתן לספק לה. למרות, או אולי בשל שחיקת ה"קווים האדומים" של המערב, לא עשתה איראן, עד כה, שום שינוי משמעותי במדיניותה בסוגיה. בשורה התחתונה, איראן מעוניינת בהכרה מצד ארצות הברית למעמדה המוביל באזור, וגם היא, כמו ארצות הברית, מבקשת לנהל את השיחות מעמדה של כוח. לשם כך היא מבקשת לצקת תוכן לדימוי, אשר כבר קונה אחיזה בקהילה הבינלאומית, שהיא למעשה "מדינת סף".

באחד ממאמרי המערכת של היומון השמרני כיהאן נטען כי דברי מזכירת המדינה של ארצות הברית הם למעשה השלמה עם יכולת גרעינית באיראן: "קלינטון קיבלה את אפשרות קיומה של איראן גרעינית, והיא רק ניסתה להראות שהסכנה מאיראן גרעינית מוגזמת ושדוקטרינת ההרתעה הגרעינית הקלאסית תיושם נגד איראן כמו נגד כל מעצמה גרעינית אחרת".<sup>6</sup>

גם מדבריו של שר החוץ האיראני, מותקי, משתמע שאיראן שוקלת "עצירה" לפני ה"סף". הוא אף השווה את הסטטוס הגרעיני של איראן לזה של יפן: "ההשקפה הרווחת בנוגע לפעילות הגרעינית של יפן צריכה להיות תקפה גם למדינות אחרות, ובכללן איראן". הוא חזר על כך שפעילותה הגרעינית של איראן היא "חוקית ולמטרות שלום", והוסיף: "יפן השקיעה הרבה שנים כדי לבנות אמון ביחס לפעילותה הגרעינית ואיראן נעה בדרך דומה".<sup>7</sup>

איראן מצהירה תדיר כי היא מתנגדת לפיתוח יכולת גרעינית צבאית, אך היא דבקה, עד עתה לפחות, בקו השולל כל פשרה בנושא העשרה. עם זאת, אם תעריך איראן כי הקואליציה הבינלאומית עתידה להחריף את הלחץ עליה, כי המצב הכלכלי והפוליטי במדינה עשוי לפגוע בלגיטימיות של השלטון וכי ארצות הברית אכן רצינית בכוונותיה לאפשר העשרה בתחומה, היא עשויה "להתפשר" ולהראות יתר נכונות להגעה לנוסחה בפרמטרים שלעיל.

עד כה היה אופי תשובתה של איראן להצעות המערב: "כן, אבל...". מכיוון שבראייתה הזמן משחק לטובתה, היא צפויה גם הפעם להותיר דימוי של "דלת פתוחה" כדי למשוך זמן, תוך כדי מניעת משבר חריף עם הקהילה הבינלאומית. אם תבקש איראן להמשיך ולקדם את שאיפותיה האידאולוגיות והאסטרטגיות בכל מחיר, ייתכן שהיא תבחר להמשיך בחתירתה לנשק גרעיני ולא להסתפק במתן ה"הרשאה" האמריקאית להמשיך להפעיל את מתקניה הגרעיניים. יתר על כן, ייתכן שמדיניות זו של ארצות הברית תעניק לאיראן "רוח גבית", ורק תגביר את סרבנותה.

## מדינת סף גרעינית?

הכרה פורמלית ביכולותיה הגרעיניות של איראן בעקבות משא ומתן תעמיד את ישראל בפני דילמה לא פשוטה מפני שהיא תתקשה להצדיק כל פעולה התקפית שנועדה לשלול יכולת זו מאיראן. אף שישראל דורשת למנוע כל פיתוח גרעיני באיראן, גם היא, בהתבטאויותיה, מסמסה עוד "קו אדום" שהיא הציבה. בפעם הראשונה בפומבי הציגה ישראל את המשוואה "יכולת גרעינית באיראן = יכולת שיגור פצצה גרעינית". בעבר נוסחה התייחסותה של ישראל ל"קו האדום" הגרעיני באיראן כ"שליטה בטכנולוגיית העשרה", ומוקדם יותר כ"נקודת האל חזור". הופעתו של ראש המוסד מאיר דגן בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת הוא קבע כי לאיראן תהיה יכולת "שיגור פצצה גרעינית" סמוך ל-2014 וכן: "מבחינת פרויקט הגרעין זה כבר לא עניין טכני, מכיוון שהאיראנים פתרו את הבעיות הטכניות בנושא זה". בכך הוא הגדיר אותה למעשה "מדינת סף".<sup>8</sup>

אם כן, מהי "מדינת סף" גרעינית והאם איראן עונה להגדרה זו? ככלל, אין הגדרה מוסכמת וברורה בספרות למדינת סף גרעינית, אך מקובל לחשוב כי אם מדינה שולטת במרבית מרכיבי מעגל הדלק הגרעיני, היא בעלת תשתית מדעית-טכנולוגית מתקדמת, מאגר של חומר בקיע ויכולת התאמת ראש קרב גרעיני לפלטפורמה מתאימה – כל שנדרש במצב כזה הוא החלטה אסטרטגית לעבור את ה"סף" ולהתחמש בנשק גרעיני. מבחינות רבות אפשר כבר כעת להגדיר את איראן "מדינת סף" או ככזו המצויה סמוך לו.

לא מעט נכתב בשנים האחרונות על תפוצה גרעינית ועל דרכי ההתמודדות עם האתגרים שהיא מציבה, ובכלל זה בנושא איראן, וחשיבה לא מבוטלת אף עסקה בהשלכות ובמשמעויות של איראן גרעינית, אך לא התקיים דיון מעמיק אשר להיתכנות ולמשמעויות של עצירה או האטה איראנית לפני ה"סף". ישנן כמה

הגדרות רלוונטיות בהקשר זה. עם זאת, כולן קרובות זו לזו, וכולן מותירות "מרחב סף" לא מבוטל שמדינה עשויה להימצא בו. כך למשל המונח Threshold Status בא לתאר מצב שמדינה מחזיקה ביכולת עצמית לפתח נשק גרעיני בתוך פרק זמן קצר, הנע בין כמה שעות לכמה חודשים. הגדרה נוספת, התואמת ביתר קלות את הסטטוס של איראן – Standby Status – באה לתאר מצב שמדינה כבר מחזיקה בכל המתקנים הדרושים לייצור נשק גרעיני.<sup>9</sup>

אם כן, לשם מה יש צורך במשא ומתן? בראייתה של

בראייתה של ארצות הברית, השיחות עם איראן חיוניות כדי לעצור אותה לפני ה"סף", ובראייתה של איראן המשא ומתן אמור לספק לה הכרה במעמד זה.

ארצות הברית, השיחות עם איראן חיוניות כדי לעצור אותה לפני ה"סף", ובראייתה של איראן המשא ומתן אמור לספק לה הכרה במעמד זה. מרחב פשרה לא גדול במיוחד, אך בעייתי. הכרה פורמלית של המערב בסטטוס הגרעיני של איראן עלול

להקנות לה יתרונות לא מבוטלים ללא שהיא משלמת עליהם מחיר גבוה – מעל הכל, הכרה, לראשונה, בזכותה להעשיר אורניום בשטחה:

### סיכונים

- א. כחלק מכל הסדר ארוך טווח, בנוסף להטבות שונות כגון גישה לטכנולוגיה גרעינית, תבוטל המערכה הכלכלית לשינוי מדיניותה של איראן.
- ב. תינתן לאיראן "חסינות" לא מבוטלת מפני כל תקיפה צבאית נגד מתקניה הגרעיניים. ישראל תתקשה להצדיק תקיפה של מתקני הגרעין האיראניים לאחר שאלו קיבלו "הכשר" בינלאומי שכזה.
- ג. תהיה לה אפשרות "למנף" את הסטטוס הגרעיני שלה כדי להשפיע עוד על סדר היום במפרץ ולהגביר את מעורבותה בזירות שונות במזרח התיכון. זאת, תוך שאין עליה מגבלות כמו שהיו עשויות היו להיות עליה אם היא היתה בוחרת לעבור את ה"סף".
- ד. איראן תשמר את האופציה להתחמש בנשק גרעיני בזמן נוח מבחינתה ובהתראה קצרה, והדבר יאלץ את ישראל לשכלל את המעקב המודיעיני ולפתח מנגנונים שיתריעו בעת "שבירת כלים" ומעבר לפיתוח גרעיני צבאי, הפצה של טכנולוגיה או חומרים גרעיניים.
- ה. הדימוי ההרתעתי של איראן עשוי להתחזק משום שייוותר ספק תמידי באשר ליכולותיה ולכוונותיה, והדבר יאלץ את ישראל להתייחס אליה, במידה רבה, כמדינה גרעינית לכל דבר.
- ו. ייתכן שתקדים זה דווקא יעודד מדינות נוספות לאמץ את ה"מודל האיראני", ולפתח תכנית גרעין "אזרחית", כפי שאחדות מהן כבר הצהירו.
- ז. הסדר בפרמטרים שתוארו לעיל הוא ה"רע במיעוטו" עבור ארצות הברית, אך רע מאוד עבור ישראל, והדבר עלול להביא, להגדלת הפערים ולמחלוקת בין המדינות בנושא.

### סיכויים

- א. עצירה של איראן לפני ה"סף" עשויה להאט מרוץ חימוש גרעיני באזור משום שמדינות המרגישות מאוימות על ידי הימצאות של נשק גרעיני באיראן עשויות להיות מחויבות פחות לפיתוח תכנית גרעין עצמאית משלהן.
- ב. יפחת במידת מה מרכיב המידיות של האיום בתקיפה גרעינית נגד ישראל, ועמו החשש של הציבור מפני חיים ב"צל הפצצה".
- ג. סביר כי אם תהיה הכרה בינלאומית פורמלית בסטטוס הגרעיני של איראן, תתלווה אליה דרישה להידוק הפיקוח על הנעשה בפרויקט הגרעין.

ייתכן שעצירה או האטה לפני ה"סף" תואמת את האינטרס של איראן בעיקר בעקבות מה שנראה כהתחזקות הקואליציה הבינלאומית מולה והחולשה הפנימית הגוברת שלה. לכן היא עשויה להסתפק בשלב זה בהכרה ביכולותיה (וב"זכויותיה") הגרעיניות תוך כדי השלמת כל המרכיבים שיאפשרו לה, כשהתנאים יהיו נוחים יותר מבחינתה, לעבור את המשוכה האחרונה.

אף שהסבירות כי ארצות הברית ואיראן יגיעו ל"עסקה" שתפתור את כל המחלוקות המעיבות על יחסיהן, היא נמוכה. לא מן הנמנע שמרחב הגמישות של הצדדים, כמו שמתואר, יאפשר להם להגיע להסדר שלפיו איראן, בהגבלות שונות, תשמר את יכולותיה הגרעיניות. בעקבות המוניטין של איראן לא יהיה זה בלתי סביר שהצדדים לא יגיעו להסדר כלל או שזה ייכשל במהרה, אך גם אפשרות סבירה זו לא תשנה את היותה של איראן מצויה ב"מרחב הסף".

## "המודל היפני"

מהו הסטטוס הגרעיני היפני, שלפחות על פי ההצהרות מפי בכיריה של איראן, היא שואפת לאמץ? אף שעוד בתחילת שנות השבעים היו ליפן היכולת המדעית והמשאבים התעשייתיים הדרושים כדי לפתח נשק גרעיני, מנעו ממנה עד כה חסמים שונים צעידה בכיוון זה. מיעוט במשאבים טבעיים וצריכת אנרגיה מהגבוהות בעולם הביאו את יפן להסתמך על אנרגיה גרעינית להפקת חשמל – וכורי המים הקלים שברשותה, 55 במספר, אחראים כיום לאספקת 35 אחוזים מתצרוכת החשמל במדינה.

אך לתכנית הגרעין של יפן גם צדדים שנויים במחלוקת: ברשותה טכנולוגיית "מעגל דלק" גרעיני מתקדמת ומאגרים עצומים של פלוטוניום. הערכה היא כי ליפן כשבע טונות של פלוטוניום מופרד לשימוש אזרחי בתחומה ועוד כארבעים טונות מאוחסנים במתקנים מעבר לים – כמות המספקת להרכבת יותר מאלף מתקנים גרעיניים. שילוב זה הוביל לדעה הרווחת כי ביכולה לייצר נשק גרעיני בתוך פרק זמן קצר. עם זאת, יפן מבקשת להקדין שקיפות מלאה בכל האמור לפעילותה בתחום, ולהבטיח כי זו מיועדת לצרכים אזרחיים בלבד: כל מתקניה של יפן כפופים לפיקוח של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה גרעינית, והיא תומכת הדוקה במשטרי אי-ההפצה של נשק גרעיני (מועמד מטעמה אף נבחר לאחרונה לעמוד בראשות הסוכנות).

ישנם כמה חסמים שמשפיעים על יכולתה של יפן לממש את הפוטנציאל הגרעיני הצבאי שלה. דעת הקהל המתנגדת לנשק גרעיני, מערכת חינוך שמקדמת תכנים פציפיסטיים והעדויות החיה של הזוועה בהירושימה ובנגסאקי – אלה

אמנם אפשר לטעון כי אין למעשה שינוי מהותי בעמדתה של ארצות הברית בנושא משום שגם בעבר היא הסכימה לתכנית גרעין אזרחית באיראן, ומדובר לכל היותר בסטייה "טקטית". עם זאת, חשוב לציין כי לכל אורך הדרך התנגדה ארצות הברית במפורש להותיר באיראן יכולת העשרה, והיא כרכה את המשך העשרה עם חתירתה של איראן לנשק גרעיני.<sup>11</sup> ייתכן גם שבבסיס המדיניות הנוכחית של ארצות הברית מצויה הנחה ספקנית יותר מבעבר בנוגע ליכולתו של משא ומתן להצליח ולהביא לשינוי מדיניותה של איראן בסוגיית הגרעין, והיא מאפשרת לעצמה להתבטא בדרך לא מחייבת כדי "לבדוק את המים" ולאחר את ה"קווים האדומים" של איראן בסוגיית הגרעין. להלן כמה מניעים אפשריים נוספים: א. רצון לחזק את הקואליציה הבינלאומית ולספק לגיטימציה להחרפת הצעדים בעתיד: ייתכן כי מה שנראה כתפנית בגישת ארצות הברית נועד

משמשים רסנים מוסריים. מלבד זה, ישנם חסמים לגאליים, ובראשם חוקת יפן, שקובעת: "העם היפני זונח את המלחמה כזכות ריבונית ואתה את האיום או השימוש בכוח כאמצעי ליישוב סכסוכים בינלאומיים... ובהתאם לכך יפן לעולם לא תפתח כל פוטנציאל מלחמתי".<sup>10</sup>

עם זאת, יפן מחזיקה בצבא מאומן ומצויד היטב ששותף בפעולות "שמירת השלום" של האו"ם ברחבי העולם. זאת ועוד, פרשנות מרחיבה של החוקה מאפשרת ליפן, תאורטית לפחות, לפתח נשק גרעיני לשם הגנה. אף שפרשנות זו מאפשרת פיתוח נשק גרעיני, מנהיגי יפן חוזרים ומצהירים: "יפן לא תרשה כל ייצור, החזקה ויבוא של נשק גרעיני". חסמים נוספים קשורים להתחייבויות הבינלאומיות שקיבלה עליה יפן, ובראשם האמנה לאי-הפצת נשק גרעיני (NPT).

אך הריסון המשמעותי ביותר המונע מיפן פיתוח נשק גרעיני קשור להסכם שלה עם ארצות הברית, שמחויבת לצאת להגנתה במקרה של התקפה גרעינית ("מטרייה גרעינית"). חששה הגובר של יפן בנוגע לנכונותה של ארצות הברית לעמוד לצדה ברגע האמת, בעיקר בעקבות התנהגותה המתריסה של צפון קוראה, הביא את מזכירת המדינה של ארצות הברית אז קונדוליסה רייס להדגיש מחויבות זאת ביתר שאת מיד לאחר הניסוי הגרעיני הראשון של צפון קוראה ב-2006. כמו שאפשר להיווכח, הסטטוס הגרעיני של איראן אינו דומה כלל לזה של יפן – לאיראן אין היכולת הטכנולוגית והעצמה הכלכלית של יפן, אך ייתכן שהיא מקדימה אותה במרכיבים אחרים, הקשורים לממד הצבאי של תכנית הגרעין ולפיתוח טילי קרקע-קרקע.

להמחיש את רצינות כוונותיו של הממשל לכל הצדדים, בייחוד לרוסים, ולספק לממשל לגיטימציה להחרפת הצעדים מול איראן, אם זו תמשיך בסרבנותה ותחשוף, שוב, את חוסר התוחלת שבניסיונות ההידברות עמה.

ב. גישה "מפוקחת" למשא ומתן: לא מן הנמנע כי בבסיס ההתאמה לכאורה במדיניות עומדת כאמור הכרה כי בעקבות לוחות הזמנים הטכנולוגיים של תכנית הגרעין, על הממשל מוטלת האחריות לנסות ולפתור מהר ככל האפשר את המחלוקת המרכזית בין המדינות ולעצור את איראן כעת, לפני שתבקש לעבור את ה"סף".

ג. כוונה לאמץ מדיניות של הכלה והרתעה: הכרה כי בשל חוסר התוחלת של המאמצים הבינלאומיים לכפות שינוי במדיניותה של איראן וההתנגדות לתקיפת מתקני הגרעין בשלב זה, על הממשל האמריקאי לגבש אסטרטגיה חדשה אשר במרכזה מדיניות של הכלה והרתעה.

ד. אמונה ביכולת להסב לאחר את יכולותיה: ייתכן כי בממשל האמריקאי מאמינים כי גם אם תוכר איראן כ"מדינת סף" גרעינית, לא יהיה זה מאוחר לשכנעה בעתיד לחדול מהפיתוח הגרעיני, בייחוד אם יעלה משטר מתון ופרגמטי יותר באיראן.

## סיכום

תפקידו של כל משא ומתן, בראייתה של איראן, הוא להעניק לגיטימציה בינלאומית לסטטוס הגרעיני שלה. לא מן הנמנע כי גם הממשל האמריקאי עשוי לחיות עם הסדר שיכלול עצירה של איראן ב"מרחב הסף" במקביל לפיקוח משופר והגבלות על תהליך העשרה. הדילמה של האמריקאים תהיה כיצד לפעול אם איראן תמשיך "לגרור רגליים" ותסרב לפשרה בפרמטרים הללו. האם היא תצליח להוביל מהלך של

סנקציות "מרסקות" כמו שהצהירה? ימים יגידו. חשוב לא פחות מדיאלוג עם איראן, על הממשל האמריקאי להגביר את התיאום עם רוסיה ולנסות להגיע עמה להבנות שלא יאפשרו את המשך ההתקדמות הגרעינית של איראן. ייתכן שביטול התכנית של ארצות הברית להצבת מכ"ם ומיירטים במזרח אירופה קשורה לעניין.

העמקת התסיסה הפנימית באיראן עשויה גם היא להקשות על הממשל האמריקאי לגשר על המתח שבין חתירתו להידברות ובין הערכים הדמוקרטיים שלו. מלבד זה, עליו יהיה להתמודד עם החשש של איראן מפתיחות למערב, בייחוד בזמן של חולשה פנימית גוברת. דרך אחת

תפקידו של כל משא ומתן, בראייתה של איראן, הוא להעניק לגיטימציה בינלאומית לסטטוס הגרעיני שלה. לא מן הנמנע כי גם הממשל האמריקאי עשוי לחיות עם הסדר שיכלול עצירה של איראן ב"מרחב הסף".

לעשות זאת היא לחפש ערוצי קשר "אחוריים" – במקביל למשא ומתן הפומבי – שהיו בעבר הדרך המועדפת על הצדדים להעברת מסרים ולפתרון מחלוקות, דרך שתאפשר להם גם עתה "לרדת מן הסולם" ביתר קלות ולמנוע מגורמים חיצוניים (ישראל?) למתוח ביקורת על פשרנות יתר.

## הערות

- 1 International Atomic Energy Agency, Report by the director general, August 28, 2009  
[http://www.isis online.org/publications/iran/IAEA\\_Iran\\_Report\\_28August2009.pdf](http://www.isis online.org/publications/iran/IAEA_Iran_Report_28August2009.pdf).
- 2 National Public Radio, Clinton's Iran Comments Irk Israel, July 28, 2009  
<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=106884041>.
- 3 Fox News, May 20, 2009 ;<http://www.foxnews.com/politics/2009/05/20/clinton-nuclear-capability-iran-poses-extraordinary-threat/>.
- 4 The White House, Office of the press secretary, June 4, 2009 ;[http://www.whitehouse.gov/the\\_press\\_office/Remarks-by-the-President-at-Cairo-University-6-04-09/](http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-at-Cairo-University-6-04-09/).
- 5 ABC News, May 24, 2009 , Transcript: Joint Chiefs of Staff Chairman Adm. Mike Mullen.  
<http://abcnews.go.com/ThisWeek/story?id=7664072&page=1>.
- 6 MEMRI, August 2, 2009. <http://www.memri.org.il/cgi-webaxy/sal/sal.pl>.
- 7 MEMRI, May 5, 2009. <http://www.memri.org.il/cgi-webaxy/sal/sal.pl>.
- 8 *Haaretz*, June 16, 2009. <http://www.haaretz.com/hasite/spages/1093355.html>.
- 9 Ariel E. Levite, "Never Say Never Again: Nuclear Reversal Revisited", *International Security*, Vol. 27, No. 3, 2003.
- 10 חוקת יפן, סעיף 9.
- 11 *The Washington Post*, December 19, 2005  
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/19/AR2005121900375.html>.